

Joanna Czarkowska

**Zagospodarowanie zagrody wiejskiej
zgodnie z KDPR**

Szepietowo 2015

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie
18-210 Szepietowo
tel. 86 275 89 00, fax 86) 275 89 20
e-mail wpodr@zetobi.com.pl
www.odr.pl

Korekta: Izabela Targ
Skład komputerowy: Beata Rospędowska
Projekt okładki: Wioletta Cieszkowska

Nakład: 2000 egz.
Druk: Drukarnia TOP Druk w Łomży

Wstęp

Zagospodarowanie zagrody wiejskiej wiąże się z jej odpowiednim urządzeniem i zaplanowaniem poszczególnych stref. Gospodarstwo rolne, oprócz funkcji produkcyjnych, powinno współtworzyć krajobraz. Należy je tak zlokalizować i urządzić, aby nie naruszało estetyki otoczenia, a jego działalność nie była uciążliwa dla środowiska i sąsiedztwa.

Prawidłowo urządzone gospodarstwo powinno spełniać cele:

- produkcyjno-ekonomiczne – związane z wytwarzaniem określonej ilości produktów rolnych i zapewnieniu odpowiednich dochodów rolnikowi;
- ekologiczne – polegające na właściwym wykorzystaniu zasobów środowiska przyrodniczego i utrzymaniu jego długookresowej równowagi;
- społeczne – związane z oczekiwaniami rodziny i pozostałych członków społeczeństwa w zakresie pięknego krajobrazu rolniczego, w którym można z przyjemnością przebywać i wypoczywać.

Zagroda wiejska to istotny element całego gospodarstwa rolnego. Jest to zespół budynków i budowli wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, zgrupowanych w jednym ciągu, na obszarze zwanym działką zagrodową, wyposażoną w dojścia, dojazdy i urządzenia techniczne potrzebne do produkcji rolniczej i zabezpieczające właściwe warunki zamieszkania rodziny. Prawidłowe zagospodarowanie działki zagrodowej polega na racjonalnym rozmieszczeniu na jej obszarze budynków i urządzeń służących podstawowym funkcjom, jakie ma spełnić, tj. funkcji produkcyjnej i mieszkaniowej oraz na takim rozmieszczeniu budynków i budowli, dojazdów, dojść, zorganizowaniu zieleni, aby można było wygodnie i wydajnie produkować, zdrowo i wygodnie mieszkać oraz wypoczywać w estetycznym środowisku. Zagospodarowanie przestrzenne zagrody wiejskiej powinno być podporządkowane wymaganiom ochrony środowiska oraz zdrowia i bezpieczeństwa nie tylko ludzi, ale również zwierząt żyjących w gospodarstwie.

W nowocześnie zagospodarowanej zagrodzie można wyróżnić trzy strefy funkcjonalne:

a) gospodarczą:

- budynki inwentarskie z wybiegami dla zwierząt;
- budynki do składowania pasz;
- garaże na maszyny;
- urządzenia sanitarne;

b) mieszkalno-wypoczynkową:

- budynek mieszkalny;
- ogródek ozdobny;
- teren rekreacyjno-wypoczynkowy;

c) ogrodniczą:

- przydomowy warzywnik;
- sad;
- jagodnik.

Usytuowanie budowli rolniczych oraz urządzenie zagrody powinno być zgodne z decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz z programem sanitacji wsi opracowanym przez samorząd gminy.

Obejście gospodarskie powinno swym wyglądem harmonizować z otoczeniem, a rolnik powinien poczuwać się do odpowiedzialności za piękno środowiska, które jest w zasięgu jego bezpośredniego oddziaływania. Budynek gospodarski musi spełniać warunki użytkowe, zgodne z ich przeznaczeniem oraz posiadać wyposażenie i urządzenia zapobiegające zanieczyszczeniom wody, gleby i powietrza, a także odpowiednie wyposażenie przeciwpożarowe. W części gospodarczej podwórza mogą znajdować się wybiegi dla zwierząt, utwardzony (dobrze, gdy również zadaszony) plac pod maszyny i narzędzia rolnicze oraz odrębne pojemniki na śmieci, najlepiej przeznaczone do selektywnej zbiórki odpadów.

Usytuowanie budynków i urządzeń całego gospodarstwa powinno stwarzać bezpieczne warunki życia dla rodziny rolnika, osób w nim zatrudnionych oraz sąsiadów. Sama lokalizacja budynku mieszkalnego w stosunku do obiektów gospodarczych powinna być zgodna z warunkami zabudowy i zagospodarowania terenu, wynikającymi z przepisów prawnych.

Warunki sanitarno-higieniczne w gospodarczej części zagrody

Istotny jest odpowiedni stan sanitarno-higieniczny zagrody, bowiem działalność rolnicza wiąże się ze stosowaniem wielu środków chemicznych, a także produkcja zwierzęca, jeśli nie jest prawidłowo zorganizowana, przyczynia się w dużym stopniu do skażenia środowiska. Wzrastająca w znacznym stopniu ilość odpadów w gospodarstwie również przyczynia się do jego zanieczyszczenia. Stąd niezbędne jest podejmowanie wszelkich działań zmniejszających degradację środowiska naturalnego.

Ogrodzenie zagrody

Cała zagroda winna być otoczona ogrodzeniem zewnętrznym, oddzielającym posesję od sąsiadów, pól oraz drogi. Ważne jest, aby wydzielić wewnątrz gospodarstwa część gospodarczą i część mieszkalną. Najlepiej, aby te części oddzielić od siebie wewnętrznym ogrodzeniem. Może to być ogrodzenie wykonane z siatki, drewna, metalowych prętów, kamienia, elementów żelbetonowych. Jednak najlepszym rozwiązaniem byłby pas zieleni, który w dużym stopniu chroniłby budynek mieszkalny od uciążliwości wynikających z procesów produkcyjnych w zagrodzie. Optymalnym rozwiązaniem może być żywopłot z zimozielonych drzew lub krzewów (np. tuje, bukszpan), który w pewnym stopniu zatrzymywałby zapachy i kurz z części produkcyjnej. Dzięki temu wprowadziłoby się praktyczny element dekoracyjny, który może pełnić funkcje ochronne przed wiatrem czy śniegiem, a dodatkowo stać się miejscem gniazdowania drobnych dzikich ptaków.

Przy doborze nasadzeń żywopłotowych należy uwzględnić ich walory estetyczne, wymagania glebowo-klimatyczne oraz osiąganą przez nie docelowo wysokość i szerokość.

Wskazówka: krzewy i drzewa żywopłotowe sadi się jesienią lub wczesną wiosną. Jeżeli zakładamy żywopłot z krzewów, to przeważnie sadi się 5 krzewów na 1 metr bieżący (nawet przy sadzeniu dwurzędowym).

O sposobie posadzenia rośliny przeważnie decyduje jej pokrój. Generalnie rozstaw powinien być tak dobrany, aby obejmował min. 1/2 średnicy, jaką osiągnie krzew po kilku latach.

Jeśli oczekujemy szybszego zwarcia, sadzimy je w odstępach $\frac{1}{3}$ docelowej średnicy danej rośliny.

Przy zastosowaniu roślin liściastych zrzucających liście na zimę (min. ligustr pospolity i irga błyszcząca) wymagane jest przycięcie jesienią zaraz po posadzeniu. Na żywoplot należy wybrać młode egzemplarze z 3-5 pędami o długości od około 30 do 40 cm. Zaraz po posadzeniu pędy najlepiej ściąć sekatorem bardzo nisko, na wysokość około 10-12 cm. Zabieg ten pobudzi zagęszczanie się żywoplotu już od samej ziemi.

W przypadku wyboru roślin liściastych zimozielonych, takich jak np. bukszpan oraz wszystkich iglastych, pierwsze cięcie wykonuje się zwykle 3 lata po posadzeniu, żywoploty iglaste tną się zwykle po 3-5 latach od posadzenia.

Niezależnie od wyboru wewnętrznego odgrodzienia, należy pamiętać, aby dbać o jego stan i uzupełniać ewentualne ubytki. Planując takie wewnętrzne odgrodzienie, warto zadbać, aby harmonizowało ono z częścią gospodarczą i częścią mieszkalną zagrody.

Podwórze gospodarskie

Jest to obszar, na którym przeprowadza się prace gospodarcze i przez które przebiega wielokierunkowy ruch ludzi i zwierząt. Drogi i przejścia w gospodarstwie oraz nawierzchnia podwórza powinny być tak przygotowane i utrzymane, by były dostępne i wygodne w użytkowaniu w ciągu całego roku. W zależności od wielkości podwórza, rodzaju podłoża i materiału, jakim dysponuje gospodarstwo oraz zasobów finansowych gospodarzy, można użyć betonu, kostki (tzw. polbruk), płyt betonowych lub wykorzystać inne materiały. W pierwszej kolejności utwardzamy drogi i przejścia, a następnie w miarę możliwości określoną powierzchnię podwórza, tam gdzie to jest niezbędne z uwagi na organizację prac gospodarskich. Jeśli ze względów organizacyjnych nie ma potrzeby utwardzania całych ich powierzchni, warto wprowadzić na podwórzu elementy estetyczne, np. kilka krzewów skomponować w barwną plamę, o ile to możliwe na trawniku bądź wyściółkowane korą lub grysem. Wybór miejsca pod takie nasadzenia jest istotny i należy tak je dobrać, aby nie powodowało utrudnień podczas manewrów maszynami rolniczymi. Należy pamiętać, aby na podwórzu stale utrzymywać ład, porządek i czystość, nie tylko ze względów estetycznych, ale przede wszystkim z uwagi na bezpieczeństwo pracy w gospodarstwie.

Wybiegi dla zwierząt

Budynki inwentarskie, o ile zachodzi taka potrzeba, powinny mieć wybiegi dla zwierząt, najlepiej bezpośrednio połączone wybiegami. Optymalnym rozwiązaniem jest umieszczenie wybiegów z tylnej części zagrody. Dobrze, aby w pobliżu rosły drzewa, które dawałyby cień dla zwierząt. Jeżeli w gospodarstwie hodowany jest drób, wybieg dla nich nie powinien być usytuowany w pobliżu wybiegów dla innych zwierząt, aby uniknąć przenoszenia chorób lub pasożytów. Celem uniknięcia wydostawania się drobiu z wybiegu na zewnątrz, powinien być on ogrodzony wysoką siatką, a najlepiej również przykryty.

Płyty obornikowe i zbiorniki na gnojówkę oraz gnojowicę

Usuwany z obór obornik należy magazynować na specjalnej, nieprzepuszczalnej płycie gnojowej ze ścianami bocznymi (min. 0,3 m od powierzchni gruntu, a maksymalnie 1,5-2 m).

Płyta powinna posiadać kanaliki odprowadzające wyciek do szczelnych zbiorników. Gnojówka i gnojowica muszą być przechowywane w szczelnych zbiornikach. Pojemność urządzeń do składowania nawozów naturalnych winna zapewnić możliwość ich gromadzenia przez co najmniej 6 miesięcy i uzależniona jest od ilości zwierząt w gospodarstwie.

Bardzo ważną sprawą jest również odpowiednia ich lokalizacja. Zgodnie z obwieszczeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Dz.U. z 2014 r. poz. 81) w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie, odległości zamkniętych zbiorników na płynne odchody zwierzęce oraz zamkniętych zbiorników na produkty pofermentacyjne w postaci płynnej, mierzone od pokryw i wylotów wentylacyjnych, powinny wynosić co najmniej:

- 10 m od pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na działkach sąsiednich, jednak nie mniej niż 15 m od otworów okiennych i drzwiowych w tych pomieszczeniach,
- 15 m od magazynów środków spożywczych, a także od obiektów budowlanych służących przetwórstwu artykułów rolno-spożywczych,
- 4 m od granicy działki sąsiedniej,
- 5 m od budynków magazynowych pasz i ziarna,
- 5 m od silosów na zboże i pasze,
- 5 m od silosów na kiszonki.

Natomiast odległości otwartych zbiorników na produkty pofermentacyjne w postaci płynnej oraz płyt do składowania obornika powinny wynosić co najmniej:

- 25 m od pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi na działkach sąsiednich, jednak nie mniej niż 30 m od otworów okiennych i drzwiowych w tych pomieszczeniach,
- 50 m od budynków służących przetwórstwu artykułów rolno-spożywczych i magazynów środków spożywczych,
- 10 m od budynków magazynowych pasz i ziarna,
- 4 m od granicy działki sąsiedniej,
- 5 m od silosów na zboże i pasze,
- 10 m od silosów na kiszonki.

Przechowywanie nawozów mineralnych i maszyn rolniczych

Właściwy sposób przechowywania nawozów mineralnych to ułożenie ich w oryginalnych opakowaniach, w zamkniętych magazynach lub przynajmniej pod dachem. Nawozy luzem w pryzmach powinny być przykryte wodoszczelnym materiałem i złożone na utwardzonym nieprzepuszczalnym. Pryzma nawozowa nie może być zakładana na spadkach terenu oraz w strefach ochrony pośredniej i w strefach wrażliwych wód.

Zastrzega się przy tym, że nie można tak przechowywać saletry amonowej i nawozów zawierających azotan amonowy w ilości, która odpowiada zawartości azotu całkowitego powyżej 28%, bowiem stwarzają zagrożenie wybuchem, jeżeli zostaną: ogrzane (np. podczas pożaru), zanieczyszczone, zamknięte (np. w kanałach lub zamkniętych częściach urządzeń).

W części gospodarczej zagrody przeznaczamy specjalne miejsca na maszyny i urządzenia rolnicze. Najlepiej, aby były one ustawione pod wiatą, w garażu lub szopie. Jeśli

brakuje takich pomieszczeń, to ustawiamy je w wydzielonej części zagrody, na uboczu, najlepiej w oddzielnym miejscu o wyrównanym podłożu. Warto przy tym zadbać, aby każda z maszyn miała swoje określone miejsce, co pomoże zachować porządek w tej części obejścia.

Studnia i urządzenia sanitarne w zagrodzie

Zaopatrzenie gospodarstwa w wodę z wodociągu wiejskiego jest najkorzystniejsze ze zdrowotnego punktu widzenia. Spotyka się jednak jeszcze wiele gospodarstw wykorzystujących studnie kopane. Powinna być ona zlokalizowana na nieco wyższym terenie zagrody tak, aby nie zachodziła obawa zanieczyszczenia wody substancjami pochodzącymi z gospodarstwa. Odległość studni dostarczającej wodę do picia, jak i potrzeby gospodarstwa powinna wynosić, licząc od osi studni, co najmniej:

- do granicy działki i osi rowu przydrożnego – 7,5 m,
- do budynków inwentarskich, zbiorników do gromadzenia nieczystości, silosów – 15 m,
- do najbliższego przewodu rozsączającego kanalizacji indywidualnej, bez urządzeń biologicznego oczyszczania – 70 m.

Dopuszcza się usytuowanie studni wspólnej, na granicy dwóch działek, w odległości mniejszej niż 7,5 m od granicy. Przepływ wód podziemnych musi odbywać się w kierunku od studni do miejsc będących potencjalnym źródłem zanieczyszczeń (budynki inwentarskie, szambo itp.) – nigdy odwrotnie. Teren wokół studni o promieniu 1 m powinien być utwardzony (wybetonowany). Wewnątrz studnia powinna być wycementowana, bez pęknięć i ubytków, umożliwiających przedostawanie się zanieczyszczeń. Studnia wyłączona z użytkowania powinna być zasypana, najlepiej gliniastą ziemią. Niedopuszczalne jest przeznaczenie jej na śmietnik.

Jeśli budynek mieszkalny nie jest skanalizowany to w obrębie gospodarstwa winien być wybudowany ustęp skrzyniowy lub z dołem ziemnym. Odległość ustępu od studni nie może być mniejsza niż 15 m, od zabudowań sąsiadów lub drogi – 7,5 m, a budynku mieszkalnego – 10 m.

Ścieków powstających w gospodarstwie w żadnym wypadku nie wolno spuszczać rurami do rowów melioracyjnych. Stanowi to ogromne zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego. Ścieki należy prawidłowo odprowadzać i odpowiednio zagospodarowywać. Powszechnie używaną budowlą do wstępnego oczyszczania ścieków w gospodarstwie jest szambo. Budowane jest ono najczęściej z elementów betonowych lub tworzywa sztucznego. Zbiornik musi być szczelny, aby ścieki nie przedostawały się do wód gruntowych, a woda z opadów do zbiornika. Właz powinien być zamknięty pokrywą żeliwną lub betonową z uchwytem stalowym. Minimalna odległość szamba od granicy sąsiada i ulicy winna wynosić – 2 m, od budynków mieszkalnych – 5 m, od studni – 15 m. Z punktu widzenia eksploatacji, należy tak je umiejscowić, aby posiadało dogodny dojazd beczkowszem do zbiornika.

W ostatnich latach dużym powodzeniem cieszą się przydomowe oczyszczalnie ścieków, które umożliwiają prowadzenie prawidłowej gospodarki ściekowej w obrębie gospodarstwa domowego. Najpopularniejsze są oczyszczalnie przyzagrodowe ze zbiornikiem gnilnym

i drenażem rozsączającym. Lokalizując taką oczyszczalnię w gospodarstwie, należy pamiętać o zachowaniu odpowiednich odległości:

- od studni – 30 m,
- od domu mieszkalnego – 15 m,
- od drogi publicznej i granicy posesji – 7,5 m.

Zagospodarowanie odpadów z gospodarstwa

Powstające w gospodarstwie różnego rodzaju odpady winny być we właściwy sposób zagospodarowane. W gospodarstwie powinny znajdować się urządzenia (pojemniki, worki, kontener, itp.) służące do zbierania odpadów komunalnych, które należy utrzymywać w odpowiednim stanie sanitarnym, porządkowym i technicznym. Z ekologicznego punktu widzenia najodpowiedniejszą formą gromadzenia śmieci jest ich segregowanie. Oddzielnie powinno się gromadzić papier, szkło i plastik. Szczególnie starannie należy gromadzić i postępować z odpadami niebezpiecznymi, takimi jak zużyte akumulatory, baterie, przeterminowane leki itp. Na poszczególne asortymenty odpadów warto przeznaczyć różnokolorowe pojemniki, które należy ustawić w części gospodarczej zagrody, na utwardzonym podłożu i w miejscu osłoniętym, np. wysokim żywopłotem.

Kwestia pozbywania się odpadów z gospodarstwa regulowana jest ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. (Dz.U. 2013 poz. 21 ze zm.) o odpadach, zgodnie z którą samorząd gminny ma obowiązek zapewnienia i objęcia wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem odbierania wszystkich odpadów komunalnych, zapewnienia warunków funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych oraz inicjowania i ułatwiania tworzenia punktów zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, włącznie z informowaniem o prowadzonych akcjach w tym zakresie.

- Należy jednak pamiętać, że zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz.U. 2013 poz. 1399 ze zm.) mieszkańcy również mają swoje obowiązki:
- Czystość, ład i porządek powinien panować w każdej zagrodzie i o każdej porze, a obowiązek jego utrzymania spoczywa na wszystkich jej mieszkańcach.
- W gospodarstwie powinny znajdować się urządzenia do gromadzenia odpadów komunalnych, wytwarzanych na terenie gospodarstwa.
- Uprzątnięcie błota, śniegu, lodu i innych zanieczyszczeń z chodników położonych wzdłuż nieruchomości, przy czym za taki chodnik uznaje się wydzieloną część drogi publicznej służącą dla ruchu pieszego położoną bezpośrednio przy granicy nieruchomości.

Kompostowanie

Niektóre odpady, tzw. organiczne, należy kompostować. Najlepiej jest je wcześniej gromadzić w przewiewnej skrzyni drewnianej lub beczce bez dna, które ustawiamy w bliskiej odległości od miejsca lokalizacji pryzmy. Najczęściej jest to miejsce w części ogrodniczej zagrody, np. w pobliżu warzywnika, ponieważ stąd wiele resztek roślinnych, chwastów będzie wykorzystywanych do przygotowywania kompostu. Pryzmę kompostową najlepiej umiejscowić w dalszej części obejścia, w miejscu osłoniętym i ocienionym. Zalecana wielkość pryzmy to: szerokość u podstawy – 1,5-2 m, wysokość – 1,2-1,5 m, długość dowolna, uzależniona od ilości posiadanego materiału.

Kompostowanie jest wskazane zarówno z ekonomicznego punktu widzenia, gdyż wykorzystywane są nieprzydatne odpadki organiczne i przetwarzane na doskonały nawóz, ale także jest to sposób na zwiększenie czystości środowiska oraz zmniejszenie opłat za wywóz śmieci.

Należy pamiętać, aby wytworzony kompost był systematycznie wykorzystywany do nawożenia. Przy zbyt długim przechowywaniu jego wartość nawozowa obniża się.

Sposób założenia pryzmy kompostowej:

- warstwa gliny lub torfu – 2-3 cm,
- warstwa drenażowa z gałązek i łęgów roślin,
- warstwa ziemi – 5 cm,
- warstwa odpadów roślinnych i zwierzęcych – 10 cm,
- warstwa nawozu zwierzęcego – ok. 5 cm,
- warstwa ziemi – 5 cm,
- nawozy mineralne i wapniowe,
- liście, resztki roślinne i kuchenne.

Ważne jest utrzymanie odpowiedniej wilgotności (w granicach 50%) i temperatury oraz przerabianie kompostu. Optymalny czas przygotowania kompostu to 6 miesięcy.

Jak ograniczyć ilość odpadów w gospodarstwie?

1. Kupowanie towarów w opakowaniach wielokrotnego użytku, np. butelki szklane.

Ponadto:

- kupowanie tylko niezbędnych środków chemicznych,
- wybieranie koncentratów (mniejsza ilość opakowań),
- wybieranie kosmetyków i środków piorących przyjaznych środowisku (np. bez freonu czy fosforanów).

2. Używanie do pakowania papieru bądź toreb z włókien naturalnych czy surowców wtórnych.

3. Unikanie zakupu przedmiotów najbardziej odpadotwórczych, tj. jednorazowego użycia (naczynia, sztućce, zapalniczki, reklamówki itp.)

4. Gromadzenie surowców wtórnych.

Zagospodarowanie części mieszkalno-wypoczynkowej

Lokalizacja budynku mieszkalnego w stosunku do obiektów gospodarskich winna być zgodna z warunkami zabudowy i zagospodarowania terenu, wynikającymi z przepisów prawnych. Teren wokół domu powinien być elementem dekoracyjnym całego obejścia, zapewniać mieszkańcom warunki do odpoczynku po pracy. Elewację budynku wraz z gankiem lub balkonem dobrze jest ozdobić pnąciami, które bez podpór same pną się po elewacji bądź balustradach, np. milin, hortensja pnąca, bluszcz, wisteria, powojniki itp.

Podstawowym i najprostszym przykładem zagospodarowania części ozdobno-wypoczynkowej zagrody jest prawidłowo założony i pielęgnowany trawnik, na tle którego można posadzić odpowiednio dobrane krzewy ozdobne.

Urządzanie i pielęgnacja trawnika

Warunkiem uzyskania ładnego trawnika jest prawidłowo wykonany siew, który przeprowadzamy w pierwszej połowie kwietnia lub wczesną jesienią. Wysiewać należy 3-4 kg/ar odpowiedniej mieszanki traw gazonowych techniką „na krzyż”.

Gdy trawa osiągnie ok. 10 cm wysokości, wykonujemy pierwsze koszenie trawnika, następne co 10-14 dni w zależności od tempa wzrostu trawy. Do niezbędnych zabiegów w ciągu sezonu wegetacyjnego na trawniku należą: nawożenie, systematyczne koszenie trawy i w miarę potrzeby nawadnianie, jeśli występują dłuższe okresy suszy. W okresie jesiennym trawnik kosimy rzadziej.

W następnych latach użytkowania, wiosną, korzystnie jest zastosować intensywne grabienie wgłębne darni, tzw. wertykulację, używając specjalnych grabi o ostrych, wąskich zębach. Należy również zastosować nawożenie stosując następujące ilości nawozów na jeden ar trawnika: ok. 0,5 kg saletry amonowej, 0,5-0,7 kg superfosfatu, 0,8-1,5 kg saletry potasowej, lub też zastosować nawóz wieloskładnikowy czy też specjalnie przeznaczony na trawniki.

Systematyczna pielęgnacja i koszenie sprawia, że trawa będzie równomiernie się krzewić, dając ładną, wyrównaną darrń.

Drzewa i krzewy ozdobne

Poza trawnikiem, drzewa i krzewy powinny być podstawowym elementem kompozycji i zieleni w ogrodzie. Wielkie bogactwo ich form, różne terminy kwitnienia i zimotrwałość, sprawiają, że można je tak dobrać do sadzenia w taki sposób, żeby ogród przez cały rok wyglądał ciekawie i estetycznie.

W małych ogródkach przydomowych sadi się słabo rozrastające się krzewy lub niskie odmiany drzew. Należą do nich np. świerk biały 'Conica', tuja kulista 'Danica', 'Hoseri' cyprysik lawsonia 'Ellwoodii', sosna pumilio 'Mops', jałowiec łuskowaty 'Blue Star' i wiele innych karłowatych iglaków. Pięknie prezentują się ich formy szczepione. Istnieje również wiele karłowatych form krzewów liściastych, np. forsycja 'Maluch', tawuły japońskie, berberys Thunberga o czerwonych bądź żółtych liściach. Także drzewa ozdobne małe lub szczepione o zwisającej koronie takich jak brzoza brodawkowata czy różnego rodzaju wierzby, są znakomitą ozdobą ogrodu, bowiem przyciągają wzrok ciekawą budową korony oraz nierzadko pięknie kwitną, np. magnolie, jabłonie, wiśnie japońskie. Niektóre z nich posiadają ozdobne owoce rokitnik, ognik, czy też pięknie przebarwiają się liście jesienią sumak octowiec, perukowiec. Ważne jest, aby dobierając nasadzenia ozdobne do ogrodu posiadać wiedzę o ich mrozoodporności (szczególnie dotyczy to form piennych), o wymaganiach glebowych i stanowiskowych. Wówczas nie będzie niespodzianek w postaci niewybarwienia liści czy igieł, usychania bądź wymarzania całej rośliny, itp.

Krzewy można sadzić w odpowiednio zestawionych grupach lub pojedynczo. Dlatego ważny jest dobór gatunków, aby nie przeładować ogrodu nadmierną ilością barw i kształtów oraz uniknąć zagęszczenia. Rozmieszczamy je tak, by w wieku dojrzałym nie zacięniały miejsc, które mają być nasłonecznione. Najwyższe z nich, np. lilaki, jaśminowce, kaliny, tuje wysokie powinny być sadzone najbliżej ogrodzenia, tworząc w ten sposób osłonę od kurzu i hałasu, niższe zaś krzewy, np. migdałek, tawuły drobne, jałowce płozące – od strony wewnętrznej

ogrodu. Na trawniku można posadzić pojedynczy atrakcyjny krzew, tzw. soliter. Może być nim np. jodła koreańska, charakteryzująca się piękną barwą igieł oraz czerwono-fioletowymi szyszkami. W pobliżu schodów, tarasów i na skarpach powinny rosnać krzewy niskie, płozące się: irga płoząca, pięciornik, jałowiec płozący itp. Szczególnie cenne w ogrodzie są krzewy iglaste. Urozmaicają one ogród latem i zimą. Można je łączyć ze wszystkimi krzewami obficie kwitnącymi – różami, hortensjami.

Krzewy liściaste wykopane z gruntu najlepiej jest sadzić jesienią lub wczesną wiosną, natomiast iglaste wczesną jesienią. Obecnie większość roślin ozdobnych sprzedawana jest w pojemnikach, stąd też mogą być sadzone w ciągu całego sezonu wegetacyjnego, jednak nie późną jesienią z uwagi na prawdopodobieństwo wymarznienia. Drzewa bądź krzewy posadzone w środku lata wymagają większej opieki (podlewanie, cieniowanie). Drzewa wysokie należy sadzić w odległości 5-7 metrów od budynku lub ogrodzenia, a krzewy w odległości 1,5 metra, zapewni to im odpowiednią przestrzeń do wegetacji.

Aby krzewy pięknie się prezentowały przez długie lata, musi być zapewnione im odpowiednie stanowisko i winny być właściwie pielęgnowane. Szczególnie ważne jest cięcie, nawożenie, zabezpieczanie niektórych z nich na zimę.

Urządzenie kąpaka wypoczynkowego i placu zabaw

Nie zaleca się sadzić dużych drzew na trawniku, a jedynie w pobliżu kąpaka wypoczynkowego, np. pojedynczą lipę, wierzbę płaczącą, jabłoń ozdobną, aby rzucały cień na to miejsce. W kąpaku wypoczynkowym dobrze jest ustawić meble ogrodowe, np. stół i ławki. Najlepiej komponują się z otoczeniem i najładniej prezentują te wykonane z naturalnego materiału, jakim jest drewno. Jeśli nie planujemy posadzić drzewa, wówczas warto wykonać przynajmniej najprostsze zadanie kąpaka w postaci dużego, słonecznego parasola. Warto jednak zdecydować się na postawienie altanki, przy której w niewielkiej odległości można wybudować kominek z kamienia bądź ustawić grill. Jeśli w gospodarstwie są małe dzieci, bardzo dobrym pomysłem jest, aby w pobliżu budynku mieszkalnego urządzić im plac zabaw. Najlepiej, jeśli byłby on widoczny z okien kuchni (lub innego pomieszczenia), w którym najczęściej przebywa ktoś z dorosłych. Ze względu na bezpieczeństwo bawiących się dzieci, wokół tego miejsca nie wolno sadzić krzewów o trujących owocach, soku i o kolczastych gałęziach, takich jak berberyś, róża, mahonie itp. Plac zabaw należy wyposażać w piaskownicę (najlepiej drewnianą), huśtawkę i inne urządzenia do zabawy i rozwoju ruchowego dzieci. Dla starszych dzieci i młodzieży warto wygospodarować na terenie trawnika miejsce na małe boisko sportowe z siatką do gry w badminton, siatkówkę, z koszem do koszykówki czy też do gry w piłkę nożną.

Rabata skalna

Rabatę taką można zlokalizować w pobliżu altanki lub jako otoczenie tarasu. Może być płaska lub wzniesiona w zależności od upodobań gospodarzy i ukształtowania terenu. Rośliny na rabacie powinny być niezbyt wysokie. Rozmieszcza się je w swobodnych grupach, dobierając gatunki wymagające podobnego stanowiska. Większość roślin skalnych lubi słońce. Należą do nich: rojniki, rozchodniki, skalnice, rogownica, gęsiówka, smagliczka. W miejscu zacienionym można posadzić: hosty, bergenie, a także śnieżyce, fiołki, cebulice, pierwiosniki.

Byliny sadzimy i rozmnażamy przez podział lub z cebul wczesną wiosną (te co kwitną latem i jesienią) oraz w sierpniu i wrześniu (te kwitnące wiosną).

Woda w ogrodzie

Nawet najmniejsze lustro wody ożywia ogród, czyni go przyjemniejszym i atrakcyjniejszym, dodatkowo tworząc swoisty mikroklimat. Zbiorniki wodne lokalizujemy w miejscach zacisznych, ale nie w pobliżu drzew (spadające liście, gałązki zanieczyszczają wodę) i miejsc nasłonecznionych przez co najmniej 6 godzin (szybkie wysychanie wody). Najlepiej urządzić je w pobliżu miejsca wypoczynku, czyli tarasu lub altany. W tych gospodarstwach, gdzie są małe dzieci należy wziąć pod uwagę, że oczka wodne stwarzają pewne niebezpieczeństwo, szczególnie wówczas, gdy ich powierzchnia i głębokość są duże. Wtedy lepszym rozwiązaniem jest założenie ciekawej rabaty, a z decyzją o założeniu oczka możemy wstrzymać się do czasu podrośnięcia dzieci.

Typy i formy zbiorników wodnych mogą być różne, np. jako wykopany staw, strumień wyłożony odpowiednią folią, źródło tryskające spod kamieni, basen kąpielowy. Dno zbiornika powinno być ukształtowane w formie niewysokich półek. Pozwoli to na zastosowanie całej gamy roślin wodnych:

- od przybrzeżnych (liliowce, trzęśliczka wodna, nawłocie),
- przez bagienne (kosańce, tawułki, bergenie),
- rośliny płytkich wód (tatarak, kaczeńce, lilie wodne, strzałka)
- aż po roślinność wód głębokich (grązele, większość odmian lilii wodnych).

Najprostszym rozwiązaniem jest umieszczenie takich roślin w odpowiednich koszykach i ustawienie ich na przygotowanych półkach. Dzięki temu zarówno opieka nad tymi roślinami będzie łatwiejsza, jak i zabezpieczenie ich na zimę.

Ciekawie prezentuje się połączenie zbiornika wodnego z kaskadą wykonaną z kamienia łupanego, po której będzie spływała woda. Jednak należy zaprojektować ją w taki sposób, aby w całości współgrała z dalszym otoczeniem i charakterem ogrodu. Miejsce wokół oczka można zagospodarować w formie rabaty bylinowej. Należy zadbać, aby brzegi folii wyściełającej oczko były całkowicie przykryte ziemią bądź kamieniami, a woda nie dostała się pod folię. Do wody warto wpuścić ozdobne rybki, które wprowadzą ruch i kolor do tak przygotowanego oczka. Trzeba przy tym pamiętać, aby na zimę wyłowić je i przechować w odpowiednim zbiorniku w cieplejszym pomieszczeniu.